

Лесь Сердюк: народжений на Покрову

Ведучий рубрики **Микола МАНЬКО**, директор Державного історико-культурного заповідника Острога

Свого часу кінознавиця **Лариса Брюховецька** писала: «Він немов народжений для того, щоб грати славіх предків козацької доби». Народний артист України **Лесь (Олександр) Сердюк** (14 жовтня 1940 – 26 травня 2010 рр.) народився 80 років тому в Харкові на церковне свято Покрови Пресвятої Богородиці – покровительниці українського козацтва. День українського козацтва на державному рівні стали відзначати 14 жовтня ще за життя Лєся Сердюка – з 1999 року. А вже 5 років – із 2015 р. – це День захисника України.

Званням Народних артистів свого часу удостоєні й батьки Лєся Сердюка. Вони були виконавцями низки ролей у театральних виставах і кінофільмах на козацьку тематику. Так, **Олександр Сердюк (старший)** на харківській театральній сцені зіграв ролі Сави Чалого (за п'єсою Івана Карпенка-Карого), Назара Стодоль (за Тарасом Шевченком) та Івана Богуня («Богдан Хмельницький» Олександра Корнійчука). Серед його режисерських постановок у Харкові – вистави «Гайдамаки» (за Тарасом Шевченком), «Маруся Богуславка» (за Михайлом Старицьким) та згаданий уже «Сава Чалий». У кіно він виконав ролі Семена Неживого (фільм «Колішчина»), Назара Стодоль (одномісний історична кінодрама), Андрія (фільм-опера

«Запорожець за Дунаєм»). Олександр Сердюк-батько позував для постатей повстанця з косого і козака, що рве пута, знаменитого багатофігурного пам'ятника Шевченку в Харкові.

Мати Лєся Сердюка – оперна співачка **Анастасія Левицька** – виконувала провідні жіночі партії у виставах «Мазепа», «Сорочинський ярмарок», «Тарас Бульба» разом із чоловіком знявся у фільмі-опері «Запорожець за Дунаєм» (партія Одарки).

Тож Лєся Сердюк і спадково, і за вродженою зовнішністю й темпераментом, і навіть за датою народження, здавалось би, був приречений грати «козацькі» ролі. На жаль, їх у творчому доробку актора зовсім небагато, а головні ролі взагалі відсутні. 1970 – 1980-ті роки нової примусової деукраїнізації дали себе знати. Але – типаж є типаж – не випадково саме Лєся Сердюка запрошували на «негативні» (з погляду радянського офіційо-зу) ролі універсального старшини Саломиги («Як гартувалася сталь») та уперського курінного Рена («Провал операції «Велика ведмедичка»). У фільмі Івана Миколайчука «Вавилон XX» за романом Василя Земляка «Лебедина зграя» актор зіграв роль старшого з братів Соколюків Дянька – конокрада й учасника повстання проти колективізації на Поділлі 1930 р. А 1983 р. Лєся Сердюк виконав роль князя-воїна Святослава у фільмі Юрія Ільєнка «Лєгенда про княгиню Ольгу».

1991 року у фільмі про Івана Федорова «Откровення Івана Першодрукаря» Лєся

Сердюк зіграв роль литовського вельможі й дипломата Гарабурди, який доставив князю Острозькому цінний рукописний список Біблії для розпочатої ним великої справи.

Уже в роки перебування й незалежності Лєся Сердюк знявся у ролях козаків у фільмах «Дике поле», «Люк», «Козача бувальщина», «Молитва за гетьмана Мазепу», «Мамай», «Пригоди на хуторі біля Диканьки», «Тарас Бульба» (у цьому своєму останньому фільмі 2009 року Лєся Сердюк був партнером Богдана Ступки у ролі найближчого помічника головного героя – осавула Дмитра Товкача).

А наведені на початку нашої рубрики слова Лариси Брюховецької про Лєся Сердюка – про фільм «Гетьманські клейноди», який зняв **Леонід Осика** за повістю Богдана Лепкого «Крутік» (прем'єра 1993 року). Дія фільму відбувається у трагічний для України час після смерті Богдана Хмельницького. Актор виконав у цій стрічці роль сотника Журби. Його герой охороняє доньку покійного великого гетьмана Олену, охороняє доблесно й

чесно. «Ніхто не повинен здогадатися, що вона зберігає гетьманські клейноди... Тим часом дружину сотника з маленькими дітками бере в заручники Заброда й вимагає взамін саме клейноди. Нехай цього разу персонаж Лєся Сердюка і не був центральним, усе ж актор вибудував його точно й філігранно», – пише кінознавиця.

Зйомки фільму, як відомо, відбувалися в Острозі на Замковій горі та в інтер'єрах самого княжого дитинця, а також під мурами оборонного монастиря в Межиріччі. Серед партнерів Лєся Сердюка по фільму були **Людмила Єфименко**, **Борис Хмельницький**, **Володимир Коляда** та інші виконавці. 1997 р. Леонід Осика отримав за свої класичні фільми початку 1970-х рр. і за зняті в Острозі «Гетьманські клейноди» Шевченківську національну премію. У цьому високому визнанні є частка праці й Лєся Сердюка. З ним у той незабутній 1992-й рік мали можливість спілкуватися багато острожан, зокрема працівники заповідника й учасники зйомок масових сцен.